

Středoškolská technika 2023

Setkání a prezentace prací středoškolských studentů na ČVUT

Vnímání postavy Oskara Schindlera společností

Dominik Rouchal

První soukromé jazykové gymnázium Hradec Králové
Brandlova 875, Hradec Králové

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci „*Vnímání postavy Oskara Schindlera společností*“ v rámci projektu Středoškolské techniky samostatně a použil jsem pouze prameny a literaturu uvedené v seznamu bibliografických záznamů. Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze soutěžní práce jsou shodné. Nemám závažný důvod proti zpřístupnění této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů.

V Hradci Králové dne _____

_____
Dominik Rouchal

Poděkování

Děkuji všem lidem, kteří přispěli radou, anebo pomocí k úspěšnému dokončení této práce. Jmenovitě bych velmi rád poděkovat své rodině za každodenní podporu a pomoc. Dále děuji vedoucímu práce Mgr. Jakubu Obhlídalovi a profesorovi Jiřímu Petruželkovi, doktorce Jitce Gruntové, Petru Henzlovi za poskytnutí cenných informací v rozhovorech nebo konzultacích a prohlídce pobočky koncentračního tábora v Brněnci.

Anotace

ROUCHAL, D. Vnímání postavy Oskara Schindlera společností. Hradec Králové 2023. Práce soutěže Středoškolské techniky. Vedoucí práce Mgr. Jakub Obhlídal 42 s.

Práce Vnímání postavy Oskara Schindlera společností se zabývá různými názory lidí na Oskara Schindlera jakožto ředitele pobočky koncentračního tábora Gross-Rossen v Brněnec. Cílem práce je zjistit, jestli si lidé myslí, zda Schindler skutečně pomohl židovským vězňům nebo pomáhal pouze sobě. V práci jsou vyhodnoceny výsledky rozhovorů s pamětníky a odborníky Petrem Henzlem, prof. Ing. Jiřím Petruželkou, CSc. a PaedDr. Jitkou Gruntovou a jejich názory porovnány. Petr Henzl a prof. Jiří Petruželka se na Schindlera dívají v dobrém světle, zatímco PaedDr. Jitka Gruntová Schindlera zatracuje. Mezi širokou veřejností je Oskar Schindler mylně znám jako zachránce 1200 židů a lidumil především díky filmu Stevena Spielberga z roku 1993 Schindlerův seznam, který se vydává za historický, přestože je natočen na základě stejnojmenného románu australského spisovatele Thomase Keneallyho. Praktickým výstupem práce vyhodnocení rozhovorů odborníků prof. Ing. Jiřího Petruželky, CSc. a PaedDr. Jitky Gruntové.

Klíčová slova: Oskar Schindler, holocaust, židovští vězni, Brněnec, Krakov, abwehr, NSDAP, Spravedlivý mezi národy

Anotation

ROUCHAL, D. The Perception of Oskar Schindler by society. Hradec Králové, 2023. Thesis competition Středoškolská technika. Thesis supervisor Mgr. Jakub Obhlídal. 42 s.

Thesis The Perception of Oskar Schindler by society deals with different opinions of people on Oskar Schindler as manager of an affiliate of concentration camp Gross-Rossen in Brněnec. The goal of the thesis is to find out people's view on whether Schindler helped Jewish prisoners or helped only himself. In the thesis are evaluated results of interviews with experts and contemporary witnesses Petr Henzl, prof. Ing. Jiří Petruželka, CSc. and PaedDr, Jitka Gruntová and their opinions compared. Petr Henzl and prof. Jiří Petruželka look on Schindler in a good light while PaedDr. Jitka Gruntová curse Schindler. Among general public is Oskar Schindler wrongly known as a savior of 1200 jews and philanthropist mainly thanks to a Steven Spielberg movie from 1993 Schindler's List which pretends to be historical although being based on a novel of the same name from Thomas Keneally. Practical outcome of the thesis is evaluation of interviews with prof. Ing. Jiří Petruželka, CSc. and PaedDr. Jitka Gruntová.

Keywords: Oskar Schindler, holocaust, Jewish prisoners, Brněnec, Krakov, abwehr, NSDAP, Righteous Among the Nations

Strukturovaná anotace

Klíčová slova: Oskar Schindler, holocaust, židovští vězni, Brněnec, Krakov, abwehr, NSDAP, Spravedlivý mezi národy

Rozsah práce: 43 stran

Záměr a cíl práce: Zjištění názoru lidí na Oskara Schindlera a odůvodnění názoru

Použité metody a techniky: tematická analýza kvalitativně orientovaného výzkumu v podobě rozhovorů

Popis výsledků (sumarizace): Odlišné názory respondentů na Schindlera z důvodu rozdílného pohledu na věc (faktografického ze strany doktorky Jitky Gruntové a emocionálního ze strany profesora Jiřího Petruželky)

Zhodnocení výsledků (přínos práce): rozporuplnost postavy Oskara Schindlera (ani pouze kladná, ani pouze záporná), závislost tvorby názoru na úhlu pohledu a životních zkušenostech člověka

Obsah

TEORETICKÁ ČÁST	10
1 Vysvětlení základních pojmů	10
2 Život Oskara Schindlera	11
2.1 Mládí Oskara Schindlera	11
2.1.1 Narození	11
2.1.2 Rodiče	11
2.1.3 Dospívání	11
2.1.4 Vojna	12
2.1.5 Svatba	12
2.2 Cesta k bohatství a moci	13
2.2.1 Vstup do abwehru	13
2.2.2 Vstup do SdP	13
2.2.3 Vězení	14
2.2.4 Vstup do NSDAP	14
2.2.5 Práce v abwehru před invazí Polska	14
2.3 Oskar Schindler v Polsku	15
2.3.1 Příjezd do Krakova	15
2.3.2 Zisk továrny na smaltované nádoby	15
2.3.3 Postavení Schindlera v krakovské společnosti	16
2.3.4 Osud židů v Krakově	16
2.3.5 Práce v továrně	16
2.3.6 Pobočný tábor v Zabloczie	16
2.3.7 Plašovské ghetto u Krakova	16
2.4 Oskar Schindler v Brněnci	17
2.4.1 Zahlazení stop holocaustu a evakuace nacistických závodů	17
2.4.2 Brněnecký tábor	17
2.4.3 Přesun vězňů	18
2.4.4 Hierarchie židů v táboře	18
2.4.5 Produkce tábora	18
2.5 Poválečný život Oskara Schindlera	19
2.5.1 Ukončení tábora v Brněnci	19
2.5.2 Život v Německu a v Argentině	19
2.5.3 Pozvání do Izraele	20
2.5.4 Smrt	20
3 Film Schindlerův seznam	21
3.1 Základní informace	21
3.2 Nepřesnosti	21
3.3 Přínosy	21

PRAKTICKÁ ČÁST	22
4 METODIKA	22
4.1 Kvalitativní výzkum	22
4.2 Metoda analýzy dat	22
4.3 Nezaujetí výzkumníka osobními preferencemi	22
4.4 Cíl výzkumu	22
4.5 Sběr dat	22
5 Rozhovory	23
5.1 Rozhovor s prof. Ing. Jiřím Petruželkou, CSc.	23
5.2 Rozhovor s PaedDr. Jitkou Gruntovou	24
6 Výsledky	32
6.1 Stanovení problému	32
6.2 Představení respondentů	32
6.2.1 prof. Ing. Jiřím Petruželka, CSc.	32
6.2.2 Petr Henzl	32
6.2.3 PaedDr. Jitka Gruntová	32
6.3 Komparace rozhovorů	33
6.3.1 Charakter Schindlera	33
6.3.2 Validita filmu Schindlerův seznam	34
6.3.3 Zařazení Schindlera mezi Spravedlivé mezi národy	35
6.4 Vyhodnocení názorů Jitky Gruntové	36
6.4.1 Problematika precedens glorifikování nacistických příslušníků	36
6.4.2 Reální pomoc Schindlera židovským vězňům	36
6.4.3 Politický vliv a kontext ve zviditelnění Schindler	37
6.5 Vyhodnocení názorů Jiřího Petruželky	37
6.5.1 Argument na negativní názor Jitky Gruntové na Schindlera	37
DISKUZE	39
ZÁVĚR	40
LITERATURA	41
SEZNAM OBRÁZKŮ	42

ÚVOD

Oskar Schindler je známý jako zachránce téměř 1200 židů a stal se tváří města Svitavy. Pravdou je, že zachránil kolem 50 židů. Na druhou stranu byl členem abwehru, SdP a NSDAP.

Cílem je přiblížit se pravdě o Schindlerovi, zda byl válečný hrdina nebo zločinec a zda chtěl pomoci židovským vězňům nebo jenom sám sobě. Práce může posloužit k dokreslení kompletního obrázku o charakteru Oskara Schindlera

Teoretická část je rozdělena do dvou hlavních částí. První část se zabývá životem a skutky Oskara Schindlera a druhá část se zabývá filmem Stevena Spielberga.

Praktická část se zabývá zvolenou metodikou - rozhovorem. Jsou zde vyhodnoceny výsledky rozhovorů s pamětníky a odborníky.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Vysvětlení základních pojmů

- Abwehr - německá vojenská rozvědka v čele Canarisem sledující lidi odporující nacismu a fungující v letech 1920-45
- NSDAP - Národně socialistická dělnická strana v čele s Hitlerem prosazující nadřazenost Němců a fungující v letech 1920-45
- SdP - Sudetoněmecká vlastenecká strana v čele s Henleinem prosazující zájmy Němců a fungující v letech 1933-38 v pohraničních oblastech Československa
- Spravedlivý mezi národy - titul udělený lidem nežidovského původu, kteří přispěli k záchraně alespoň jednoho židovského života před holocaustem během druhé světové války
- Mosad - izraelská rozvědka
- Schindlerjugen - označení pro židy zachráněné Oskarem Schindlerem
- Schindlerův seznam - vymyšlený pilíř románu, na základě čehož měl Schindler zachránit 1200 židů
- ghetto - část města určená pro určitou náboženskou, národnostní nebo rasovou skupinu, kde dobrovolně nebo nedobrovolně přetrvávají
- koncentrační tábor - místo k hromadnému věznění a zabíjení lidí nevyhovujícím nacismu, především židů
- holocaust - hromadné vyvražďování lidí nevyhovujícím nacismu, především židů
- Talmud - jedna základních židovských knih hovořících o zákonech, etice a tradice židů

2 Život Oskara Schindlera

2.1 Mládí Oskara Schindlera

2.1.1 Narození

Narodil se 28. dubna 1908 ve městě dlouho nazývaném Zwittau, dnešních Svitavách, na tehdejší Iglauer StraÙe 24 (dnes PoliÈské). Jeho rodné město, do 19. století téměř čistě německé, mělo kolem devíti tisíc obyvatel, z toho snad jenom tři stovky Čechů, během druhé světové války zde poté žilo zhruba třetina Čechů. Němci se po rozpadu Rakouska-Uherska v roce 1918 dokonce pokusili o připojení pohraniÈních oblastí vznikající Èkoslovenské republiky do reichu při pováleÈném rozdělení. Bylo to město založené německými kolonisty, které do zemí Èské koruny pozval olomoucký biskup Bruno ze Schauenberku. Kdysi biskupské město, v době narození Oskara Schindlera známé druhou největší německou knihovnou v Rakousko-Uhersku hned po Vídni. Svitavy byly za 2. světové války centrem textilního průmyslu rozvinutého díky hospodářské konjunktúre, což přitáhlo mnoho pracovní síly. Za deset let bude město připojeno k republice Èkoslovenské. [1, 2, 3, 4, 5, 6]

2.1.2 Rodiče

Oskarův otec Hans Schindler byl rolnickým synem ze svitavského předměstí Lotschnau (LaÈnov). Vypracoval se na obchodníka se strojírenským zařízením, vlastnil i pojišťovací agenturu. Nejdříve se zmoohl na vlastní dům na Iglauer StraÙe (PoliÈská), potom na dům na hlavním svitavském náměstí, odkud byl v roce 1945 vyhnán, aby byl později odsunut do sběrného tábora Kislau u Eichstättu, kde o dva roky později zemřel. Jeho žena Franciska, rozená Luserova, rovněž z Lotschnau, byla dělnicí v tabákové továrně. Zemřela už v roce 1935 v 51 letech. Manželé Schindlerovi, kteří se vzali v roce 1907, měli dvě děti. Oskara a jeho o sedm let mladší sestru Elfriede, která se narodila v průběhu první světové války v roce 1915. Oskar a Elfriede si byli navzdory věkovému rozdílu velmi blízcí. [1, 2, 3, 4, 5, 6]

2.1.3 Dospívání

Oskar byl ve svém mládí ve městě znám jako Schindler gauner. Později se o něm bude říkat, že byl milovníkem života a budou se zmiňovat i podrobnosti například o jeho radovánkách s mladými dívkami. Absolvoval městkou Knabenschulle a v roce 1919 se stal studentem městského Státního reálného gymnázia, na kterém si město velmi zakládalo. Ale ve Ètvrtém roÈníku byl pro falšování dokumentů vylouÈen a musel ho tedy opakovat. Jeho láskou byly motocykly. První si prý sestavil sám. V roce 1928 získal stroj slavné značky Moto Guzzi a měl být tehdy jedním z pěti vlastníků tohoto typu v Evropě a údajně prvním vlastníkem motocyklu ve Svitavách. Byl úspěšným závodníkem a místním "playboyem". Zkrátka svitavské maminky varovaly

své slušně vychované dcerky: „Schindler gauner.“ Schindler byl bohémem a miloval ženy, alkohol, motocykly a luxusní věci obecně. [1, 2, 3, 4, 5, 6]

2.1.4 Vojna

Vojnu se naučil nenávidět. Jeho povaha si bytostně protirečila se vším, co představovala armáda. [5]

2.1.5 Svatba

V roce 1928 proti vůli svého otce i otce Pelzla se oženil s Emilií Pelzovou, dívkou vychovanou v klášteře. Údajně si ji měl Schindler vzít kromě lásky i pro její zámožnost. Věno nevěsty svým životním stylem rychle rozházel. Hans Schindler a Oskar Schindler se rozkmotřili. Neboť byl Oskar později agentem abwehru, informace o něm se často záhadně ztrácely, ale díky alimentům, které Schindler platil a někdo je zapomenul zničit, víme o dvou potomcích, které měl se svými milenkami. Právě díky jeho lásce k ženám jeho manželství nebylo šťastné. Schindler se ke své ženě nechoval podle ideálů. Emilie ale asi i díky vyrůstání v duchovně založené rodině Schindlerovo chování mlčky snášela. [1, 2, 5, 6]

Obrázek 1: Svatební foto manželů Schindlerových [7]

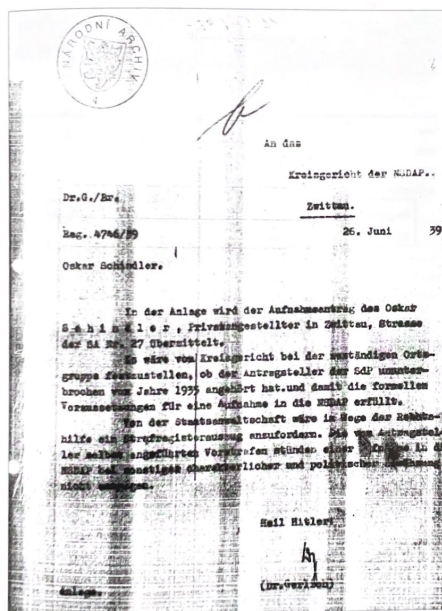
2.2 Cesta k bohatství a moci

2.2.1 Vstup do abwehru

Schindler se stal agentem pro německého nacistické zpravodajství abwehr v druhé polovině 30. let, kdy hodně cestoval. Pravděpodobně do rozvědky vstoupil během pobytu v Krakově roku 1935 nebo v Drážďanech a Berlíně, kde měl milenkou v letech 1936-1937. Později je za svoji aktivitu pro německou rozvědku označen za vlastizrádce. Nenosil uniformu, jelikož pracoval v utajení. Získával informace strategického významu a převážel je. S abwehrem spolupracovala i jeho manželka Emilie Pelzlová. Vstup do rozvědky byla lehká cesta, jak získat důležité kontakty do budoucna a peníze, které Schindler pro svůj životní styl potřeboval. Možná se v manželzech probudilo německství. Schindler později sám napíše, že jakožto Němec byl pro připojení Sudet k Německé říši. Tehdy se toho ještě o Hitlerovi a jeho záměrech moc nevědělo a manželé Schindlerovi byli mladí a nezkušení. Agenti tajných služeb nikdy neodcházejí do důchodu a Schindler není výjimkou a informuje německé pro rozvědky až do své smrti - jednou agent, navždy agent. Gauner-agent, Schindler-gauner nebo Schindler-schwindler byly přezdívky, které Schindler dostal za svoje činy. [1, 2, 8, 5, 6]

2.2.2 Vstup do SdP

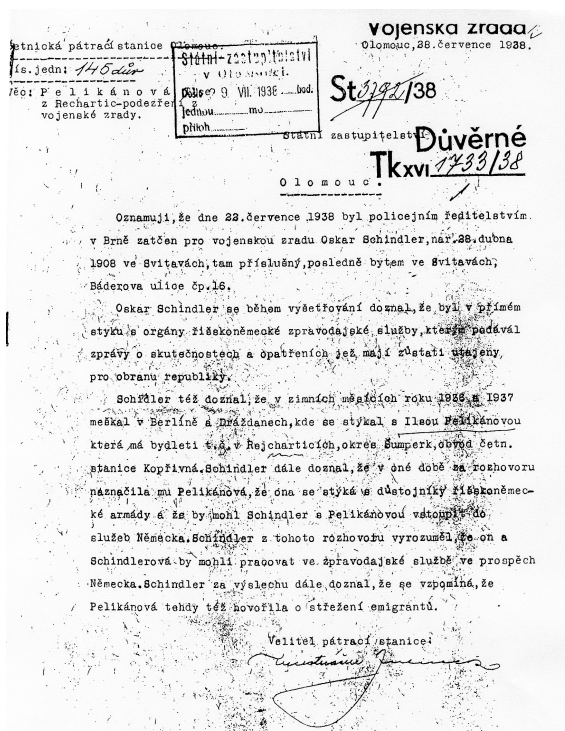
Roku 1935 vstupuje Schindler do Henleinovy Sudetoněmecké strany (SdP). Strana postupně nabývala v Československu za první republiky na moci. Schindler je v SdP až do jejího rozpuštění československou vládou 16. září 1938. [1, 2, 5, 6]

Obrázek 2: Členská karta Schindlera v SdP [9]

2.2.3 Vězení

19. července 1938 byl Oskar Schindler zatčen ve svitavském hotelu Ungar (dnes Slavia) československými bezpečnostními orgány pro svoji činnost v abwehru. Udavač věděl i o místě, kam Schindler ukryl určité materiály týkající se pohraničních opevnění, což byla vlastizrada. Schindler byl převezen do Brna, kde byl po přiznání odsouzen a vězněn až do amnestie po Mnichovské dohodě 30. září 1938. Jeho trestní spis TK 183 se brzy díky jeho činnosti v německé tajné službě záhadně ztratil. [1, 2, 5, 6]

Obrázek 3: Zpráva o zatčení Oskara Schindlera [9]

2.2.4 Vstup do NSDAP

Po propuštění z vězení se Schindler vrací pravděpodobně 10. října 1938 zpět do Svitav, které již patří do Německé říše. O měsíc později 1. listopadu 1938 podává přihlášku do NSDAP a 10. února do strany vstupuje. [1, 2, 5, 6]

2.2.5 Práce v abwehru před invazí Polska

Schindlerovi se stěhují do Ostravy a pokračují v práci pro abwehr v čele s Wilhelmem Canarisem, tentokrát však proti Polsku. Oskar Schindler měl možná podíl na zisku polských uniforem pro provokační přepad gliwické vysílačky pod velením Reinharda Heydricha. Operace posloužila jako záminka k invazi Polska 1. září 1939 (začátek druhé světové války). Pramenem to ale není doloženo, mohl to udělat i nevědomky. Polsko bylo během měsíce rozdraceno spojenci paktu Ribbentrop-Molotov, Německem

Kreis	Ortsgruppe und Wohnort	ab
Zwittau	GDG.: Zwittau II	28.3.40
Ostr.	Mr.Ostrau Parkstr.25	6.3.40
4.41	Krakau, Westring, innere Stadt 23/III	28. APR. 40

Name: Schindler Oskar
 Beruf: Angestellter
 Wohnort: Zwittau, Nr.27
 eb.-Datum: 23.1.08 Geb.-Ort: Zwittau

Nitgl.-Nr. 6,427,477	Eintritt: 1 NOV. 1939
Opf.-Nr.	Opf.-Nr.

Austritt: Unbel. verzogen:
 gestorben: Ueberwiesen an Gau: Gen.-Gouvern.
 Ausfuhr:

Obrázek 4: Členská karta Oskara Schindlera v NSDAP [9]

a SSSR v čele s Hitlerem a Stalinem, a rozděleno na dvě kolonie s otroky. Faktem je, že Schindler nadále pokračoval ve spolupráci s Canarisemi po vypuknutí války. [1, 2, 5, 6]

2.3 Oskar Schindler v Polsku

2.3.1 Příjezd do Krakova

Schindler přijel do Krakova 6. září 1939 společně s německou okupační armádou s cílem zajištění si budoucnosti a života podle svých představ. Chtěl zbohatnout a vyhnout se vojenské službě za každou cenu. [1, 2, 5, 6]

2.3.2 Zisk továrny na smaltované nádoby

Schindler se snaží dostat do židovského kruhu, navázat kontakty a zbohatnout. Daří se mu to. Potkává Isaaca Sterna, který mu dělal později účetního. Zkušený obchodník Abraham Bankier z Krakova, který byl židovského původu, poskytl Schindlerovi peníze ke koupi vlastního závodu na smaltované nádoby Rekord. Ten byl rychle přejmenován na Deutsche Emaliewaren Fabrik. Bankier dopomohl Schindlerovi k navázání kontaktů na černém trhu a zisku levné pracovní síly, židy z krakovského ghetta. Schindler nevěděl o výrobě smaltovaného nádobí vůbec nic. Bankier ho zaslavil a výrazně mu pomáhal, a proto byl od začátku jednou z nejdůležitějších postav v růstu Schindlerova byznysu. Sám Bankier byl jednou Schindlerem zachráněn před téměř jistou smrtí, když si zapomněl svoje pracovní povolení a byl posazen na vlak do nacistického koncentračního tábora. Schindlerovi se ho podařilo krátce před odjezdem vlaku zachránit. [1, 2, 5, 6]

2.3.3 Postavení Schindlera v krakovské společnosti

Oskar Schindler, vlastník několika bytů, se rychle stal vyhledávaným společníkem mezi novou krakovskou smetánkou. Byl znám jako člověk s dobrými kontakty a požitkář, který všechno sežene. Jeho továrny získala povolení na zbrojní výrobu a obchod na černém trhu kvetl. Schindler měl navíc povolení i k obchodu s lihovinami a tabákem. Blahobyt byl zajištěn. Stal se nepostradatelným pro zbrojní průmysl říše a krakovskou smetánku. [1, 2, 5, 6]

2.3.4 Osud židů v Krakově

Židé z Krakova, největšího židovského centra v Evropě, byli nejdříve oloupeni a zotročeni. Od dob Kazimíra Velikého (14. století) obývali svoji krakovskou čtvrť Kazimierz. Nyní žili stísněni v ghettu ve čtvrti Podgorzie a decimováni hladem, nemocemi a krutým zacházením. Všecký jejich majetek byl konfiskován. V roce 1942 byli definitivně posláni k vyhlazení do koncentračních táborů. [1, 2, 5, 6]

2.3.5 Práce v továrně

Ze začátku tvořili nežidovští Poláci větší procento ze zhruba stovky zaměstnanců v továrně, což se ale průběhem času měnilo. Židé byli totiž daleko levnější. Pracovali 12 hodin denně. V letech 1940-41 musela továrna změnit výrobu ze smaltovaného zboží na munici. Schindler rozšířil svůj závod a zaměstnával až 800 lidí, z nichž zhruba polovinu tvořili již židé. Fabryka Emalia, jak se továrně říkalo po Schindlerově manželce, byla částečným zachráněním a jakýmsi útočištěm pro židovské pracovníky. Panoval zde ale stejný režim jako v kterémkoliv jiném nacistické továrně, akorát byl méně krutý. Židé byli ale vděční za jakoukoliv práci, neboť práce pro ně znamenala život. Ke konci roku 1942 měla být továrna likvidována, ale došlo k prodloužení lhůty. Zaměstnanci nepostradatelní pro chod továrny dostali potvrzení, které je chránilo před deportací do vyhlazovacích táborů. Bylo jich zhruba 50 až 100, především pak privilegovaní vězni jako například Isaac Stern nebo Abraham Bankier. [1, 2, 5, 6]

2.3.6 Pobočný tábor v Zabloczie

Schindler plánoval expandovat produkci továrny ještě více. Měl již novou halu, ale chyběla mu pracovní síla. Naproti továrně byl volný pozemek, který Schindler skoupil. Po potřebné administrativě zde byl založen pobočný tábor plašovského ghetta. Žilo zde přibližně 300 lidí. [1, 2, 5, 6]

2.3.7 Plašovské ghetto u Krakova

V roce 1940 zde přebývalo téměř 70 000 židů. Ghetto bylo rozděleno na dva sektory podle schopnosti pracovat. Na přelomu let 1941-42 začal hromadný převoz vězňů do vyhlazovacích táborů. Ke konci roku 1942 zde zbylo zhruba 16 000 židů. [1, 2, 5, 6]

Obrázek 5: Oskar Schindler na dvoře továrny Emalia [1]

2.4 Oskar Schindler v Brněnci

2.4.1 Zahlazení stop holocaustu a evakuace nacistických závodů

V roce 1944 se začíná blížit Rudá armáda a Němci potřebují utajit stopy holocaustu a rychle dokončit vyhlazení židů. Schindlerovi jsou postupně odebíráni dělníci, zrušen tábor v Zabloczie a brzy přijde i uzavření samotné Emalie. Dochází k přesunu nacistických závodů do českého pohraničí. Schindlerova továrna je na příkaz přesunuta z Krakova do Brněnce. Brněnec má výhodnou polohu blízko Svitavám a zhruba 20 km od muničky v Poličce. Závod byl přesunut do bývalé textilní továrny Low-Beerů, bývalých židovských magnátů. Do pracovního tábora v Brněnci bylo na příkaz nadřízených Schindlera přesunuto zhruba 1200 židů nepostradatelných pro závod důležitý pro chod říše. Schindler zachránil své privilegované židy, které do Brněnce dostal korupcí, například Isaaca Sterna nebo Abrahama Bankiera. Bylo jich 50-60 a tyto židy můžeme označit za Schindlerjugen. Zámožnější židé si mohli svoji vstupenku koupit za nemalý peníz. [1, 2, 10, 5, 6]

2.4.2 Brněnecký tábor

Brněnecký tábor byla jedna ze 16 poboček koncentračního tábora Gross-Rossen. Platil zde táborový řád a byly zde nasazeny jednotky SS jako strážce. [1, 6]

Obrázek 6: Dvůr brněneckého tábora (archiv autora)

2.4.3 Přesun vězňů

Narízený přesun židů, kteří nebyli posláni do koncentračních táborů, probíhá v transportech. Na podzim roku 1944 přijíždí mužský transport s 700 židy. Ženský transport s 300 židovkami ale uvízne na několik týdnů v Auschwitzu. Schindler vyřeší situaci úplatkem v podobě diamantů, šunky a lihovin. Krátce poté přijíždí 297 žen z Auschwitzu do Brněnce. Golešovský transport dorazí v zimě roku 1944 na nádraží do Březové nad Svitavou. Stál na zastávce i několik dní a ve velké zimě zde na dvacet židů umrzlo a bylo hromadně pohřbeno za zdmi hřbitova v Bělé nad Svitavou. Schindler nebyl v dobu příjezdu ani v Brněnci a Emilie Schindlerová ho musela obtížně telefonicky shánět, aby mohla přijmout polozmrzlé židy. Později se o golešovském transportu bude hovořit jako o příkladu brutálního zacházení s židy v Schindlerově závodě.

[1, 2, 5, 6]

2.4.4 Hierarchie židů v táboře

Ne všichni židé si byli rovni. Schindler jednal pouze s hrstkou svých pracovníků, zhruba 50 židy. Většinu z celkových 1200 židů nejenom, že neznal, ale v životě neviděl. Když Schindler získal továrnu v Krakově, nevěděl o výrobě smaltovaných výrobků vůbec nic a potřeboval pomoc, kterou našel v židech, pozdější pomyslné smetánky v pracovním táboře. Hrstka se skládala z lidí, kteří již měli svou síť kontaktů z doby před válkou, a mohli tudíž předat Schindlerovi nezbytné know-how. Také dokázali sehnat nedostatkové zboží na černém trhu a domluvit téměř cokoliv.

[1, 2, 5, 6]

2.4.5 Produkce tábora

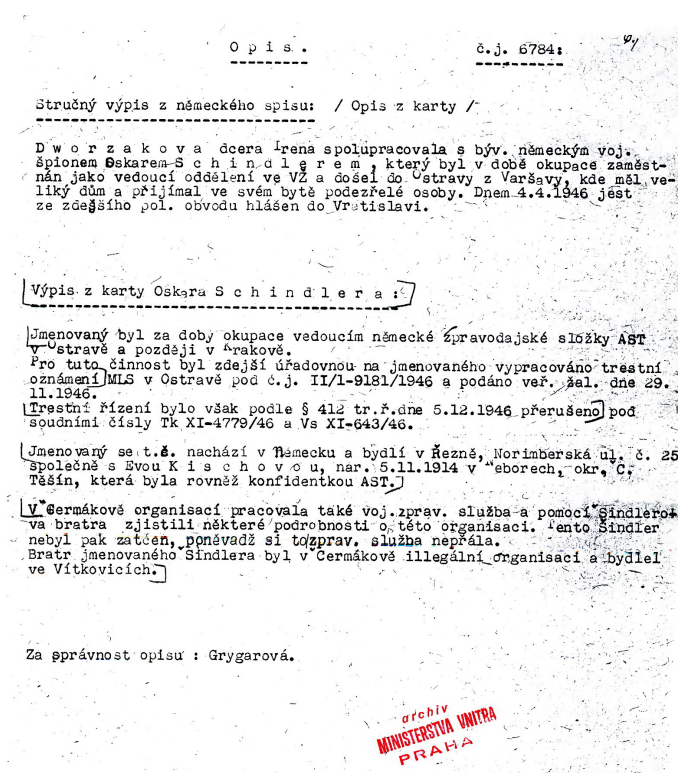
Závod v Brněnci vyráběl nábojnice, které poté vozil do muničního skladu v Poličce. Schindlerův závod při výrobě úzce spolupracoval s firmou MEWA. [1, 6]

2.5 Poválečný život Oskara Schindlera

2.5.1 Ukončení tábora v Brněnci

Po kapitulaci Německa 8. května 1945 si židé v brněneckém táboře vyslechli Churchillovu vítěznou řeč. Byl konec války a Schindler musel co nejrychleji utéct. Podle legendy měl před odchodem dostat jako dárek na rozloučenou a poděkování za záchranu života zlatý prsten ze zubního můstku s vyrytým veršem z Talmudu v hebrejštině: „Každý, kdo zachrání jeden židovský život, jako by zachránil celý svět.“ Židé navíc zorganizovali osmičlenný doprovod, který ho dostal přes americkou pěší divizi do Německa a platili téměř veškeré jeho výdaje. Do konce života ho pak za práci pro německou rozvědku abwehr vyšetřovali polské a československé orgány. [1, 2, 5, 6]

Obrázek 7: Opis karty Oskara Schindlera u bezpečnostních složek [9]

2.5.2 Život v Německu a v Argentině

V letech 1945-49 žili Schindlerovi v obsazeném Německu. V Oskarově povaze nastal jakýsi zlom. Nedokázal se znovu odrazit, možná protože jeho doménou byla válka. Krachuje při pokusu podnikat. V roce 1949 utíká s manželkou do Argentiny, kde většinu času živoří za peníze brněneckých židů. V roce 1958 se stěhuje zpět do Německa. Usazuje se ve Frankfurtu nad Mohanem a holduje alkoholu. Emilii Schindlerovou zanechává v Argentině. [1, 2, 5, 6]

2.5.3 Pozvání do Izraele

V roce 1962 poprvé navštívil na pozvání Izrael, kde mu byl udělen titul Spravedlivý mezi národy. Titul navrhuje nejvyšší soud státu a soudcem byl Josef Bauch, jeden ze Schindlerových prominentních vězňů. Posledních dvanáct let svého života strávil Oskar Schindler vždy jeden měsíc za rok v Izraeli. Tam je obklopen svými Schindlerjugen. Pořádají se večírky a on je znovu středem pozornosti jako kdysi. [1, 2, 5, 6, 11]

2.5.4 Smrt

9. října 1974 Oskar Schindler zemřel. Na pohřbu ve frankfurtském dómu se sešli lidé různých vyznání. Židé porušili dávné zvyklosti a zúčastnili se obřadu. Židovský kantor zazpíval šestnáctý žalm. Ryschard Rechen byl pověřen převozem Schindlerových ostatků do Izraele. Po skončení bohoslužeb byly uloženy na katolickém hřbitově na hoře Sion. [1, 2, 5, 6]

Obrázek 8: Schindlerův hrob na hoře Sion v Jeruzalému [12]

3 Film Schindlerův seznam

3.1 Základní informace

Schindlerův seznam je americký film režiséra Stevena Spielberga z roku 1993. Je natočen na základě stejnojmenného románu australského spisovatele Thomase Kennealyho. Při příležitosti předpremiéry město Svitavy dokonce vystavělo pomník. [1, 2, 5, 6]

3.2 Nepřesnosti

Film se vydává za skutečnost a většina laické společnosti ho i tak vnímá. Schindler je zde přehnaně glorifikován a idealizován. O jeho činnosti v SdP, NSDAP nebo abwehru se téměř nemluví. Jeho vztah k židovským vězňům a chování k jeho ženě je také vykreslen mimo skutečnost. Hlavní nosní prvek filmu je Schindlerův seznam, na základě kterého měl Schindler zachránit kolem 1200 židů podplacením nadřízených. Žádný Schindlerův seznam ale nikdy neexistoval. Schindler do Brněnce dostal korupcí pouze své privilegované židy, kterých bylo zhruba 50. [1, 2, 5, 6]

3.3 Přínosy

Po vydání filmu se o dění během druhé světové války začalo zajímat mnohem více lidí. Přestože je film založený na románu, hrůzy holocaustu a zvěrstva páchaná na židech je zde zachyceno dobře. [1, 2, 5, 6]

Obrázek 9: Schindlerův účetní Isaac Stern píše ve filmu Schindlerův seznam [13]

PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODIKA

4.1 Kvalitativní výzkum

Pro praktickou část práce byl zvolen kvalitativně orientovaný výzkum v podobě rozhovorů. Učiněno tak bylo, protože není jasně vyhraněno, zda byl Oskar Schindler válečný hrdina nebo zločinec. Záleží spíše na citech, vnitřním přesvědčení a hodnotách člověka. Každý má na Schindlera svůj subjektivní názor a má na to právo. Rozhovor byl veden polostrukturovaně. Měl jsem předem připravené otázky, ale respondenti často své odpovědi doplňovali o životní zkušenosti. Analyzuji názory respondentů a zjišťuji, na jakých podkladech názory stojí.

4.2 Metoda analýzy dat

Jako metoda analýzy dat byla vybrána tematická analýza pro co nejlepší vyhodnocení názoru respondentů na Oskara Schindlera.

4.3 Nezaujetí výzkumníka osobními preferencemi

Důležitým faktorem kvalitního výzkumu je nezaujatost autora. Při rozhovorech nepodsouvám svůj subjektivní názor na danou problematiku. Snažím se na názory respondentů dívat jejich očima a objektivně je hodnotit.

4.4 Cíl výzkumu

V České republice, zejména pak v Pardubickém kraji, je Schindler mylně znám jako zachránce 1200 židů na základě vymyšleného Schindlerova seznamu. Již méně lidí ví, o jeho aktivitě v nacistických službách. Cílem práce je zjištění obecného názoru na Oskara Schindlera a dokreslení kompletního obrázku pro širší veřejnost, případné vyvrácení legend vyprávěných o něm. Snažím se co nejvíce přiblížit pravdě o něm. Zjištěné poznatky by mohly zabránit nevědomé glorifikování člověka, který skoro celý život pracoval jako udavač pro abwehr a byl členem NSDAP.

4.5 Sběr dat

Při zpracování práce jsem čerpal ze vzpomínek pamětníků a historických pramenů. Snažil jsem se být objektivní, proto jsem používal literatury autorů s pozitivním názorem na Schindlera (Mgr. Radoslav Fikejz), tak i autorů se záporným názorem (Jitka Gruntová). Navštívil jsem svitavské muzeum se stálou expozicí o Osaru Schindlerovi. V neposlední řadě byla užitečná prohlídka brněneckého tábora v doprovodu s pamětníkem a historikem Petrem Henzlem.

5 Rozhovory

5.1 Rozhovor s prof. Ing. Jiřím Petruželkou, CSc.

1. Jak byste hodnotil charakter Oskara Schindlera?

„Můj názor na Schindlera je veskrze kladný, ne záporný. Myslím si, že se na to na rozdíl od Jitky Gruntové se na věc musíme podívat z hlediska, pro koho on to udělal, tzn. z hlediska židů. To dovedu posoudit pozitivně z faktu, jak si židé cenili toho, co pro ně udělal a jak se o mu odměnili. Jak moc si toho cenili můžeme dokumentovat při návštěvě památníku holocaustu v Jeruzalémě, kde má zvláštní zasazený strom, protože Schindler je jeden z mnoha Spravedlivých mezi národy, tak tomu říkají Izraelci. Jsou to lidé, kteří se zasloužili o záchraně alespoň jednoho žida. V Česku nebo Československu je jich zhruba 100, kteří jsou v tom zahrnuti, ale Schindler má výjimečné postavení, protože těch židů zachránil tolik. Podle toho se ti židé k jeho památce chovají i teď a vlastně se k němu na oplátku chovali celý jeho zbývající život. Po roce 1945 mu pomohli se dostat do Argentiny, kde se o něj starali v podstatě celý jeho život až do smrti.“

2. Jaký máte pohled na negativní názor doktorky Gruntové na Schindlera?

„S mojí dobrou přítelkyní, paní Gruntovou, v tomto ohledu nesouhlasím. Proti názoru paní Gruntové na Schindlera, proč to dělal a jaký byl charakter, tak proti tomu svědčí tato jedna fotografie [Obr. 10]. Zde jsou židé z koncentračního tábora v Brněnci v květnu roku 1945. Po srovnání fotografií těchto židů s ostatními, kteří byli zavřeni v jiných koncentračních táborech (např. Mauthausen v Německu nebo Osvětim v Polsku), vidíme, že židé z brněneckého tábora vypadají po osvobození v lepší kondici. Toto je jednoznačný argument pro to, jak se o židy, které si vybral nebo které mu vybrala židovská obec staral. Je to neprůstřelný argument o lidskosti Schindlera. Pamatuji si, když se o tom začalo mluvit kolem roku 1968. Slyšel jsem v televizi paní Nečasovou bydlící tady poblíž (Brněnec), která se explicitně vyjádřila tak, že židé, mezi kterými žila a pohybovala se, se na Schindlera dívali jako na otce a matku. Ať byl Schindler jakýkoliv, prospěchář nebo ne, tak si podle mě plně zaslouží, aby byl mezi Spravedlivými mezi národy na jednom z předních míst. Tak ho posuzují židé (dnes Izraelci) v Izraeli, jak jsem se o tom mohl sám přesvědčit.“

3. Jaký máte názor na film Schindlerův seznam (1993)?

„To je filmové zpracování, které se opírá o nějaká fakta, ale je to americký velkořím a nemůžeme ho brát jako docela spolehlivý zdroj informací.“

4. Jaké byly vztahy mezi Němci a židovským obyvatelstvem?

„V Brněnci žilo smíšené obyvatelstvo, Češi i Němci. Žili poměrně v míru, než se vše rozbilo při nástupu Hitlera. Židé se většinou hlásili k německé národnosti,

takže se na ně místní Češi dívali jako na Němce. Poté se vše rozklížilo a Češi si ten názor možná ponechali. Nic není černobílé. Ne všichni zaujímali radikální názory jako například moji rodiče, kteří hned utekli pryč. Ti, co tady zůstali, zůstali v Reichu a vytvářeli si svoje názory.“

5.2 Rozhovor s PaedDr. Jitkou Gruntovou

1. Jaký máte pohled na veskrze pozitivní názor pana Hanzela na Schindlera?

„Petr Henzl se stal pamětníkem díky svému tatínkovi. Pamětníci v Brněnci byli pan Hanzel a paní Niederlová, která již zemřela. Byli nesmírně ovlivnění obdobím, kterému říkám Schindleriáda, kdy se projevil velký zájem o Schindlera. V Brněnci se otáčela jedna televize za druhou a natáčelo se a sháněli se pamětníci. První na ráně byla paní Niederlová, která bydlela hned vedle fabriky a potom pan Hanzel. Jak se stali populárními, tak začali své vzpomínky upravovat tomu, co chtělo být slyšeno. Já mám vzpomínky paní Niederlové ještě z doby, kdy jsem pracovala v muzeu (ve Svitavách). Ty se docela lišily tomu, co vyprávěla do televize. Vzpomínky pamětníků jsou poplatné v době, kdy vznikají. Čím dál od události, tím je to zkreslenější a jestliže je to z druhé ruky, tak je to také zkreslené a není to zcela objektivní. Je to již ovlivněno životními zkušenostmi pamětníka – co četl, zda viděl film nebo co se o dané věci vypráví. To na toho pamětníka nesmírně působí. Je to běžné u každého pamětníka. Například já, když budu vyprávět něco své vnučce ze školy, tak si to také přibarvím a už to nebude přesně podle skutečnosti. Vzpomínky nemohou být jediným pramenem, ze kterého budu vycházet. Vzpomínka pro mě osobně pomáhá k tomu, že si dokreslím ducha té doby, ale to musí být pamětník, který to zažil a ne, který to vypráví zprostředkovaně. Čtení zápisů gestapa nebo četnických stanic je suché. Potřebuji pochytit ducha dané doby, kterého mi dají pamětníci. Každý pamětník dává do toho vzpomínání dává své zkušenosti, své osobní názory, své pocity a je ovlivněn dobou, ve které to tlumočí. Zachytit úplnou pravdu nelze a my se snažíme pouze co nejblíže přiblížit tomu, jak to bylo.“

2. Jak je ovlivněn Váš postoj k Schindlerovi?

„Schindlera budu hodnotit jako osoba, jejíž tatínek byl v táborech Buchenwald a Dachau. Zemřel, když mi nebyly ani 3 roky a já jsem žila skromně s maminkou. Já mám v sobě k Němcům takový zvláštní vztah, protože tím můj život a život mé rodiny byl ovlivněn. Což neznamená, že mezi Němci nemám kamarády. Jeden můj přítel, kterému je přes 80 let a žije v Berlíně u nás byl dvakrát na návštěvě a přeložil moji knížku o Schindlerovi do němčiny. Jiný přítel mi sháněl za minulého režimu nedostupné knížky přes jiného přítele ze západního Německa. Němci celkově jako národ zavinili druhou světovou válku, jejíž cílem byla genocida Židů, ale také Slovanů. To jsem říkala kvůli tomu, že

i můj postoj k Schindlerovi je ovlivněn mými názory a životními zkušenostmi. Snažím se ale vždy vycházet ze všech dostupných pramenů a nevyhýbat se i tomu, čemu nevěřím. Zásadně se odvolávám na prameny. Nikdy nenapíšu něco, co nemám doloženo pramenem, což je podle mě správná literatura faktu. “

3. Jaký máte názor na film Schindlerův seznam (1993)?

„Spielbergův film je největší zločin, který se v podání Schindlera vyskytl. Jeden náš krajan, který emigroval někdy v 69. roce do Austrálie mi napsal dopis. Navázali jsme spolu kontakt a psali si. Napsal mi, že spisovatel Thomas Kennedy je druhořadý australský spisovatel, který nemá žádné jméno. Potkal se někde v obchodě s jedním vězněm, který pracoval pro Schindlera, a ten mu začal vyprávět ten příběh. Autor románové předlohy k tomu dál jako takový nosný prvek vymyslel vznik Schindlerova seznamu, a tím nazval knihu. Ve skutečnosti ale žádný Schindlerův seznam neexistoval. Knihu označil jako román, tento titul nese i v německém překladu. Píše se tam například, že Svitavy jsou malé městečko zapadané uhelným prachem v podhůří Jizerských hor. Paní Gita Zbavitelová přeložila knížku do češtiny, ale tam už se nikde nápis román nevyskytuje a kniha se vydává za fakta a pravdu. Podle tohoto románu byl natočen film. Film měl určitě dobrou úlohu v tom, že se pozornost světa obrátila k tomu, jaký byl osud židů za války, protože o tom se třeba ani někde nemluvílo. Nebo byly takové názory, že Osvětim byl výmysl atd. Čili v tom to sehrálo určitou roli. Ale je to natočené podle románu a nemůžeme to brát jako skutečnost. “

4. Jaký byl život vězňů tábora v Brněnci?

„Dám příklad mého žáka Milana Štrycha, který pracoval ve svitavském muzeu. Ten vykládal úplně pohádky ve smyslu, že vězni u Schindlera nepracovali, že tam byli v podstatě na dovolené nebo rekreaci. Schindler je živil, nakupoval výrobky někde jinde a vydával je za to, že je vyrobili ti vězni. Jsou to hlouposti, když to byla normální pobočka koncentračního tábora, kde platil táborový řád. Byla to jedna ze 16 poboček koncentračního tábora Gross-Rosen, které vznikly na území bývalého českého území zabraného do Říše, které se někdy nesprávně označují jako Sudety, protože celé to nebyly Sudety. Těch pobočných táborů bylo 16, jeden z nich byl tady v Brněnci. Je zajímavé, že žádný z těch ostatních 15 táborů, které přivezly vězeňkyně z Polska (pracovaly zde většinou ženy, protože to byly textilní závody), není vyzdvihován. Přestože je v podstatě také zachránily, tak jako údajně zachránil Schindler ty vězně, které přivezl z Polska. Byli normálně nasazeni na práci, protože na podzim roku 1944 Himmler vydal příkaz, podle kterého musí být všichni vězni využiti jako pracovní síla. Ani v Osvětimi již nemohli hromadně vraždit lidi a zbouraly se zde plynové komory. Už jim hodně teklo do bot a pracovní sílu potřebovali. Z toho důvodu byli všichni vězni posíláni na práci. Jestli to bere někdo jako

záchranu, tak já si potom dovolím říct, že vězni, kteří pracovali pro IG Farben a vyráběli plyn, kterým se vraždili vězni a měli to štěstí, že přežili válku, pak musí být firmě IG Farben vděční za to, že jim zachránili život. “

5. Jak probíhal přesun vězňů do Brněnce?

„Před odchodem z koncentračního tábora Kraków-Plaszów museli projít karanténou, aby neroznášeli nemoci, tak. Muži šli do tábora Gross-Rossen a 300 žen šlo do tábora Osvětim. Jednalo se o ženy, které byly předtím zaměstnány nikoliv u Schindlera, ale pracovaly pro Madritsch. Byla to textilní továrna a ony tam šily. V Brněnci mělo být podle plánu 2 400 pracovních sil, tak sem vzali Schindlerovy vězně, kteří pracovali v Schindlerově továrně, kde se vyrábělo původně nádobí a potom nábojnice. Muži šli do Brněnce přes Gross-Rossen, ženy sem šly přes Madritsche a Osvětim. Nepřišly všechny, některé při selekci vyřadili. Bylo jich sem podle přepravního listu vysláno 300, ovšem některé zemřely. Pak to bylo doplňováno tak, že sem přišli vězni, které zadrželo gestapo v Lanškrouně. Dali je do koncentračního tábora a strčili je sem. Byl rok 1945, kdy těch táborů příliš mnoho nebylo, protože fronta postupovala. Tábor byl zřízen již v únoru 1944. Svědectví o tom mi podala rodina Niederlová, kteří bydleli u zadní brány v jednom domě. Viděli, jak po té cestě s dřeváky na sobě a pruhovaným oblečením šel průvod vězňů, kteří přicházeli z Březové nad Svitavou z nádraží. Byli tam nasazeni, aby budovali oplocení kolem tábora strážní věže. Oni museli nejdříve připravit k přívozu vězňů. Tzn. již 5. nebo 6. února 1944 a podle románu v létě 1944 Schindler řekl: „Tak milé děti, já vás zachráním, musíte mi dát peníze a já koupím nějakou fabriku, tam vás odvezu, a tak vás zachráním.“ Oni mu opravdu dávali peníze. Dali mu ty peníze i na konci války, aby mohl utéct do Argentiny. Protože kdyby neutekl, tak by po něm pátraly naše bezpečnostní orgány, ale i bezpečnostní orgány v Polsku. Když přijeli do Brněnce, tak se nejdříve muselo nastěhovat vybavení, protože se tam vyráběly dělostřelecké nábojnice. Brněnec byl vybrán z toho důvodu, že odtud nebylo daleko do Poličky, kde byla munička. “

6. Jak probíhala práce vězňů v táboře?

„V táboře pracovalo zhruba 1200 vězňů. Paní, která dříve šila u firmy Madritsch, vyprávěla, že prováděla povrchovou úpravu těch nábojnic. Nábojnice byly narovnané po 36 kusech v drátěném košíku. Říkala, že měla několik kádí a ten košík musela namočit do jedné, do druhé, do třetí, prostě musela dodržovat nějaký postup. Už měla všeho dost, hladová, vysílená, neměla žádný motiv, proč být na světě, tak přestala dodržovat postup. Když byly nábojnice připravené, tak v sousedství tábora byla továrna Meva. Pracovali zde civilní zaměstnanci, čeští i němečtí. Například pan Kubín pracoval v Mevě a říkal, že na to zapertrovali ty hlavice, tzn. dávaly se na to kroužky. Vězni v táboře vyrobili část, poté se to předávalo do Mevy, kde to ti dělníci upravili na správné nábojnice. Naložili

je na nákladní auta, která stála v lese, protože to nebylo vidět z letadel. Potom se to zadem vozilo, kde velká část vedla lesem, do Poličky, do muničky, kde se to plnilo prachovou náplní. Takto pracovali do 2. května 1945, kdy si je mistr zavolal a řekl jim: „pánové, končíme, je konec války.” Jeden z těch, kteří pracovali byl Jaroslav Zábrodský, Němec z Březové, který původně bydlel v Brněnci. Když se tam měli stěhovat ti vězni, tak tam museli být i dozorcí, což byli příslušníci SS. “

7. Měl Oskar Schindler nějaké slovo v přesunu továrny z Krakova do Brněnce?

„Schindler sám řekl v jednom dokumentárním filmu, že když dostal příkaz od zbrojního úřadu, přestěhoval jsem svou továrnu do Brněnce. Německé hospodářství bylo velice přísně řízeno a Schindler si nemohl přestěhovat fabriku. Dostal příkaz, že musí zaměstnat vězně, mělo jich tady pracovat 2400. Oskar Schindler sem přivezl vězně, aby tady pracovali v pobočce koncentračního tábora. “

8. Jak byste objektivně hodnotila charakter Oskara Schindlera?

„Záleží na tom, z jakého hlediska budeme tu osobu hodnotit. Já jako občan Československé republiky (považuji se stále za Čechoslováka) uznávám to, že ostravská bezpečnost v roce 1945, když sestavovala soupis válečných zločinců a napsala tam jméno Oskara Schindlera, tak že učinila správně. Schindler byl vlastizrádce, jelikož sloužil jako voják československé armády, složil přísahu vojáka a pak začal pracovat pro německou zpravodajskou službu abwehr. Fakt, že to bylo za peníze, dokresluje jeho povahu – za peníze všechno. Pracovník tajné služby nikdy neodchází do důchodu, takže když odešel do Argentiny, tak byl pořád pracovníkem abwehru. Moje hypotéza, že když Mosad pátral po Eichmannovi, tak ten, kdo ukázal prstem, byl právě Schindler. Nevěděli ani, jak Eichmann vypadá. Napovídá tomu fakt, že když Mosad unesl Eichmanna, tak Schindler opouští Argentinu, odebírá se nejdříve do USA a odtud odchází do Frankfurtu do Mohanem. Manželku zanechal v Argentině, protože jeho manželka byla ”chudák holka”, kterou si vzal pro nějaký majetek, který utratil. Vůbec se k ní nechoval jako manžel k manželce. Měl dvě nemanželské děti. Manželka byla vychovaná v přísné katolické výchově, byla potichu a poslouchala svého manžela. Mojí další hypotézou je, že odchod do USA byl zapříčiněn odvozem jednoho z Čechů, z abwehru Gehlena Američany, tak jako odvezli i jiné nacisty, kteří pro ně pracovali. Gehlen jim předal svou síť, kterou stále po světě měl a řídil své agenty z USA. Když vznikla Německá spolková republika, tak se Gehlen vrátil i s těmi svými lidmi domů a založili vojenskou zpravodajskou službu Německa. Agenti nechodí do důchodu a Schindler stále pracoval pro Gehlena. Můj pohled je jasný, byl to vlastizrádce, který pracoval pro cizí zpravodajskou službu. Kdyby neutekl, tak by mu hrozil buď trest smrti, nebo 20 let ve vězení. Musíme na to koukat i očima toho, že jsme vlastenci. Schindler

pracoval proti Československé republice. Pracoval pro vojenské zpravodajství v době, kdy Hitler usiloval o obsazení našeho pohraničí. Schindler se v podstatě podílel na tom, co tady dělala 5. kolona sudetských Němců pro to, aby se dostali do Říše. Každý člověk může hodnotit Schindlera ze svého pohledu. Jinak ho bude hodnotit prominentní vězeň, jinak na to bude pohlížet paní Bluma Reichertová, bývalá vězeňkyně, která ho ani neznala a viděla ho jednou v životě, když přišel k nim na dílnu. Jinak na něho pohlíží kdokoliv jiný, například já. Každý z nás na to má právo, záleží, kde je pravda. Žádný historik nemůže zachytit pravdu, my se musíme snažit jenom o to, abychom se jí přiblížili. Dokumenty, do kterých máme v současné době možnost nahlédnout, tak ty dokumenty vypovídají opravdu o tom, že to byl člověk, co se snažil pomoci pouze sobě. To, že při té příležitosti pomohl několika desítkám prominentních vězňů, kteří přežili v Brněnci, je ale pravda.“

9. Zachránil Schindler přesunem továrny nějaké židy?

„Já bych nedokázala napsat, že Schindler někoho zachránil. On dostal příkaz, že musí svou továrnu přestěhovat. To vše řídil zbrojní úřad. Schindler byl malý pán. Měl skupinu prominentních vězňů, protože s 1 200 lidmi nemohl ani přijít do styku. Privilegovaní vězni byli v každém táboře. S některými se osobně stýkal, protože se s nimi znal již z doby svého příchodu do Polska po obsazení v roce 1939. Měl za úkol arizovat továrnu po židech. Protože vůbec nerozuměl výrobě nádobí, tak si tam ty židy, kteří tomu rozuměli, nechal. Některé potřeboval, tak s nimi vycházel. Pracovali pro něj a vydělávali mu peníze. Jestli tedy někomu pomohl kromě sebe, tak právě těmto prominentním vězňům, kteří pracovali v administrativní budově vedle brány nalevo a kteří později podávali svědectví. Byli to například Josef Bauch, Isaac Stern. Mimochodem Josef Bauch, když byl v Brněnci, tak pracoval i pro Abwehr. On byl zdatný grafik a vyráběl padělky, které používal abwehr, čili si ho Schindler schraňoval. V některých táborech vyráběli vězni falešné bankovky. Co vyráběli tady nevím, ale vím, že pracoval pro abwehr. Těch "Schindlerových" prominentních židů, kterým pomohl, bylo zhruba 50. Nepomohl ale všem lidem, kteří tam pracovali, protože ti tam byli převedeni na základě příkazu zbrojního úřadu. Ti tam museli jít pracovat, on si je nevybral. Neexistoval ani žádný Schindlerův seznam.“

10. Můžeme někdy zjistit o Schindlerovi kompletní pravdu?

Podle někdejšího ředitele svitavského archivu doktora Skřivánka by pravdu o Schindlerovi nezjistil ani vojenský soud, protože jakmile je v něčem namočená tajná služba, tak jsou to i zpravodajské hrátky. Archivy byly vyčištěny, a to co tam nemělo být, tak se tam neobjevilo. Například to, že Schindler měl nemanželské děti jsem zjistila podle toho, že tam měl výpisy, jak platil alimenty, jinak vše zmizelo. K tomu abychom se dopátrali, jak to ve skutečnosti

bylo, máme omezené možnosti, protože ne všechny archivy jsou ještě přístupné a mnohé archivy ani přístupné nebudou. Například nedozvěděli jsme se pravdu o vraždě J. F. Kennedyho nebo teroristických útocích 11. září, protože to jsou nové dějiny. Já si myslím, že v čem mají prsty zpravodajské služby, a to v tomto případě měly, tak o tom se pravdu nedozvíme. Možná někdo za 200 let, až se ty archivy otevřou. U nás archivní zákon stanovuje, že 70 let se nedostaneme k některým dokumentům. Já jsem také musela čekat 70 let, než jsem se dostala ke spisu svého tatínka. Jsou věci, které do archivu ani nejdou. Izraelská zpravodajská služba je podle mě jedna z nejlepších zpravodajských služeb, a ti to mají asi dobře ošetřené.“

11. Proč je Schindler vyzdvihován některými židy jako zachránce a dostal titul Spravedlivý mezi národy?

„Židé se řídí Talmudem, který říká: „Kdo zachrání jeden život z Izraele, jako by zachránil celý svět.“ Ale ne všichni židé mají stejný pohled na Schindlera. Děvčata z dokumentačního centra v Jeruzalémě mi napsala, že když byl Schindler pozvaný do Jeruzaléma a měl dostat titul Spravedlivý mezi národy, tak proti tomu jeden vysoce postavený žid, majitel továrny v Anglii, značně protestoval. Zastával názor, že Schindler byl gauner a nacista. Nakonec to udělali tak, že strom byl zasazen ve skupině nějakých židů, ale je vysazen někde úplně jinde, nikoliv v Aleji spravedlivých, protože to ten žid nedovolil. Postavil se proti a měl k tomu zdůvodnění. Schindler byl pozván do Jeruzaléma právě v tu dobu, když probíhal proces s Eichmannem. Únos Eichmanna z cizího státu do Izraele bylo vlastně porušení mezinárodního práva. Izraelci si přece nemohli hledat po světě kdekákeho Němce a soudit ho. Ben Gourion, izraelský představitel, se kamarádil s německým představitelem a potřebovali dobré vztahy zachovat. Moje hypotéza je, že se domluvili a výměnou za Eichmanna udělali se Schindlera hodného, svatého Němce. Schindler byl tedy jmenován Spravedlivým mezi národy a naoko vysadil strom v Aleji spravedlivých. Titul Spravedlivý mezi národy navrhuje nejvyšší soud státu Izrael. Soudcem toho nejvyššího soudu byl Josef Bauch, Schindlerův prominentní vězeň. Jeden redaktor (jeho jméno neřeknu, protože jsem ho nenapsala ani v knize), jehož babička byla židovka, často jezdil do Izraele a o Schindlera se tam zajímal. Židé mu vykládali, jaký byl Schindler gauner, kolik mu museli dát peněz a co je to všechno stálo, aby přežili. Když se jich zeptal a proč o tom mlčíte, tak oni jako jeden muž, ať to bylo kdekoli, vždy řekli, že to tak asi musí být. Nebyli ochotní jít hlavou proti zdi. Asi mají své životní zkušenosti.“

12. Jak se stal Schindler jednou z předních tváří Svitav?

„Každý potřebuje nějakého svatého, ke kterému vzhlíží. Za každého režimu se nějaký takový vytvoří. Teď se vytvořil Schindler. Když se svého času ptali hejtmana Radka Martínka, proč si myslí, že se Schindler stal významnou osob-

ností Pardubického kraje, neodpovídal. Já, když jsem tam vystoupila a protestovala proti tomu, tak tomu se tak akorát smál. Předtím byl hejtmanem Michal Rabas, tak s ním jsme se bavili. Řekl mi, že sdílí můj názor a pohled a názor na Schindler a pokud bude on hejtmanem, tak se Schindler významnou osobností nestane. Usmál se a řekl, že jen přes jeho mrtvolu. Zemřel. Při zasedání Pardubického zastupitelstva se stala minuta ticha za zemřelého hejtmana Rabase, vicehejtmanem byl Línek. Jako dalším bod bylo navrženo zařazení Schindlera do dokumentu Tvář Pardubického kraje jako významná osobnost. Když jsem byla přihlášena jako host a povolili mi vystoupit, tak jsem si donesla papír a teď jsem oslavila. Než jsem začala číst, tak mně pan vicehejtman říká, že mu časový limit je omezen. Já jsem se na něj usmála a řekla: „Já vím, pane hejtmane, proto to mám tady napsané, abych se do časového limitu vešla.“ Kromě jiného jsem tam řekla, že je hanba, že našim vojákům na misi poslal perníčky k Vánocům, ale teď navrhuje jako významnou osobnost Pardubického kraje člověka, který zradil Československou republiku a porušil přísahu vojáku. Vojákům na misi a ostatním tím nedává dobrý příklad. Samozřejmě si to odhlavovali, že Schindler tam bude zapsaný. Já jsem se od jednoho kamaráda, který se zdržel hlasování, dozvěděla, že mu říkali, že jmenování Schindlera Tváří Pardubického kraje byla politická dohoda. Línek byl za KDU-ČSL, tak aby KDU podpořilo Tomana, který se stal hejtmanem. Za to, že podpořili Tomana, tak ODS bude mlčet a podpoří Schindlera jako významnou osobnost Pardubického kraje. Čili už do toho vstoupila politika. Radko Martínek se svého času vyjádřil v tom smyslu, že Svitavy potřebují oživit turistiku, a proto potřebují osobnost, která by lidi přitáhla. Je pravda, že v době Schindleriády, že do Svitav jezdilo mnoho německých zájezdů. Protože se ukázalo, že je jeden hodný Němec.“

13. Vnímáte ospravedlnování Schindlera a jeho činů jako nebezpečný precedens?

„Nemůžeme dopustit, aby se řeklo, že v Brněnci nebyl koncentrační tábor, že to byla oáza klidu, míru a pohody uprostřed válečných hrůz. Protože jakmile bychom připustili, že jeden koncentrační tábor nebyl koncentrační tábor, že to byla oáza, kde si vězeňkyně pletly a slunily se na sluníčku, tak bych já mohla očekávat, že moje pravnučka se ve škole bude učit, že její pradědeček byl v Buchenwaldu a v Dachau na rekreaci. Protože jakmile ustoupíme v jednom, tak ustoupíme všude. To byla řádná pobočka tábora, kde platily předpisy jako ve všech ostatních táborech a nějak běžela zbrojní výroba.“

14. Máte nějaké další výpovědi lidí k dokreslení situace?

„Profesor David M. Crowe, který u nás byl na návštěvě, pracoval pro muzeum holocaustu v New Yorku. Dostal od nich na dva roky grand, aby zjistil, jak to bylo se Schindlerem. Protože na to měl peníze, tak byl v Krakově, byl v Jeruzalémě, byl tady u nás. Měl s sebou studentku, která šla později pracovat do evropského parlamentu jako úřednice. Dala jsem mu všechny archivy,

ze kterých jsem čerpala a přesné odkazy, kde má hledat. Po dvou letech vydal knihu, kterou ta paní Zbavitelová, co přeložila román Schindlerův seznam, zepsala. Došel k tomu, k čemu já, že seznam neexistoval. To je výmysl romanopisce, protože každý román musí mít nějakou nosnou linii. Seznam se táhne celou knihou a je to takový ústřední bod. Vyvrcholí to tím, že on je na základě toho seznamu zachráněn. “

„Roman Roszko, polský spisovatel a novinář, který u nás také několikrát byl, se také zajímal o Schindlera. Začal pátrat v Polsku po tom, jestli se tam nějaký pamětník, který by toho Schindlera nějak ocenil. V Polsku nenašel ani jednoho člověka, který by o Schindlerovi řekl, že to byl nějaký zachránce. Pracovali u něho, ani ho neviděli, protože tam byli jiní lidi, kteří se starali o to, aby běžela výroba, ale byla to jeho fabrika. Někteří ho zahlédli. “

„Jindřich Tesař, učitel z Moravské Třebové a bývalý člen svazu českých bojovníků za svobodu (dříve protifašistických bojovníků) byl s dětmi na zájezdu v Osvětimi. Měli tam paní, která jako bývalá vězeňkyně v Brněnci s nimi jela a dětem vyprávěla. Protože tedy byli tady z Pardubického okraje z okresu Svitavy, tak samozřejmě tam padla otázka na Schindlera. Ta paní tam řekla, že Schindler byl kamarád se šéfem tábora v Osvětimi a že za ním jezdil. Ukazovala, v které vile se konali mejdany. Byť Židovky byly nečisté rasy, tak tam to neplatilo, protože pěkná mladá žena je pěkná mladá žena. Takže si tam vždy nechali přivést nějaká děvčata. Ty holky se ani nevzpíraly, protože než tam šly se mohly umýt a dostaly najíst. “

„Pan Palkojevič, vrátný v Brněnci, který zde jako válečný zajatec z Jugoslávie po válce zůstal. Jezdil po továrně s lokomotivkou, protože se ty nábojnice musely nějak vozit. Také musel vozit Schindlera do Svitav na rychlík ne autem, ale s koňmi v kočáře. Na něho jsem dostala typ od maminky, a tak jsem si ho do školy přivedla na besedu. Bylo vidět na Schindlerovu fabriku, na kterou ukazoval a říkal: „A tam byl ten koncentrační tábor. “ Vůbec se nezmínil o žádném Schindlerovi. Já jsem o žádném Schindlerovi dlouho vůbec nevěděla. Mám korespondenci, kterou jsem vedla s různými institucemi. Psala jsem do Osvětimi, odkud jsem dostala vyjádření od člověka, který pracoval v radě židů. Napsal mi, že za celou dobu okupace, kdy žil v Krakově, neslyšel o Schindlerovi a o jeho záchraně a že jeho jméno neznal. “

6 Výsledky

6.1 Stanovení problému

Většina lidí si na Schindlera udělá názor po shlédnutí filmu Schindlerův seznam (1993) natočeného na základě románu. Nevědomost o skutečích Schindlera vytvářejí nebezpečný precedens. Ospravedlněním jednoho nacisty nabízí předpoklad k uznání jiného nacisty. Oskar Schindler pomohl zhruba 60 lidem před převozem do koncentračního tábora. Je na každém z nás rozhodnout se, zda je to dostatečná kompenzace za jeho skutky. Oskar Schindler je velice rozporuplnou postavou dějin druhé světové války. Díky jeho aktivnímu zapojení v německých službách abwehru je mnoho zápisů a pramenů o něm ztraceno nebo jsou nepřístupné. Pravdu o něm je téměř nemožné zjistit, můžeme se jí jenom snažit přiblížit. Byl člověk, který napáchal mnoho zla, ale s největší pravděpodobností i mnoho dobra.

6.2 Představení respondentů

6.2.1 prof. Ing. Jiří Petruželka, CSc.

Profesor Jiří Petruželka vystudoval Vysokou školu báňskou - Technickou univerzitu Ostrava, kde nyní vyučuje. V letech 1944-1945 žil kousek od brněnské fabriky, kde byla pobočka koncentračního tábora Gross-Rossen. Na Schindlera má spíše kladný názor.

6.2.2 Petr Henzl

Petr Henzl je pamětník, který žil v Brněnci vedle fabriky v době přesunu Schindlerovy továrny z Krakova. Provedl mě areálem bývalé pobočky koncentračního Gross-Rossen v Brněnci. Popisoval, všední život v táboře - jak a kde se pracovalo, kde bydlel Schindler atd. Rozhovor není sepsaný, sloužil pouze jako zdroj informací k dokreslení problematiky. Petr Henzl během svého života poskytl své vzpomínky mnohým zpravodajským i dokumentárním stanicím. Na Schindlera má kladný názor obdobně jako např. prof. Jiří Petruželka nebo Mgr. Radoslav Fikejz.

6.2.3 PaedDr. Jitka Gruntová

Doktorka Jitka Gruntová historička a členka Poslanecké sněmovny v letech 2002-2006 doktorkou Jitkou Gruntovou. V roce 1978 vystudovala pedagogickou fakultu, poté postgraduálně vystudovala obor muzeologie na Filosofické fakultě UJEP v Brně. 12 let pracovala v muzeu. Pracovala i jako učitelka na základních školách v Rohozné a Březové nad Svitavou. V letech 1985-1995 byla předsedkyní výboru Svazu protifašistických bojovníků (později Český svaz bojovníků za svobodu). Vydala 3 knihy na téma Oskar Schindler, kde se vůči němu výrazně vyhraňuje.

6.3 Komparace rozhovorů

Budu porovnávat názory respondentů z rozhovorů na Oskara Schindlera. U všech respondentů vyšlo najevo, jaký postoj vůči Schindlerovi zachovávají. Jitka Gruntová si stejně jako ve svých knihách udržuje záporné názory a vždy se odvolává na prameny. Petr Henzl s Jiřím Petruželkou zastávají spíše názor kladný. Zajímavé je sledovat různý pohled na věc pamětníka oproti historikovi. S Mgr. Radoslavem Fikejzem, který pracoval pro svitavské muzeum, jsem bohužel neměl šanci udělat rozhovor z důvodu zesnutí. Je třeba dodat, že respondenti se navzájem znají, a proto reagují na názory svých kolegů nezávisle na posloupnost rozhovorů.

6.3.1 Charakter Schindlera

Jiří Petruželka vnímá Schindlera převážně kladně. Uvažuje tak v důsledku vděčnosti židovských vězňů po skončení války. Jeho názor podporuje mnoho faktorů. Po skončení války mu pomohli uprchnout do Německa. Někteří i vypovídali v jeho prospěch. Při odchodu mu měli dát zlatý prsten s nápisem: „Kdo zachrání jeden židovský život, jako by zachránil svět,“ ale podloženo to nijak není. Schindler žil z jejich peněz až do konce života. Od roku 1962 jezdil jeden měsíc ročně do Izraele, kde společně s židy z brněneckého života oslavovali. Dokonce se mu dostalo pocty v podobě titulu Spravedlivý mezi národy. Oskar Schindler zachránil kolem 50 židů.

Cituji: *„Můj názor na Schindlera je veskrze kladný, ne záporný. Myslím si, že se na věc musíme podívat z hlediska, pro koho on to udělal, tzn. z hlediska židů. To dovedu posoudit pozitivně z faktu, jak si židé cenili toho, co pro ně udělal a jak se mu odměnili.“*

Jitka Gruntová se naopak na Schindlera dívá v jiném světle. Odsuzuje ho jako válečného zločince a vlastizrádce. Poukazuje na fakt, že rozhodně nezachránil 1200, jak je často mylně zmiňováno. Uznává ale, že pomohl 50 prominentních vězňů. Na druhou stranu podotýkám, že mu židovští vězni museli za vše platit. Odsuzuje jeho aktivitu v abwehru. V německých tajných službách byl jako informátor zainteresovaný až do konce. Říká, že chtěl pomoci jenom sám sobě.

Cituji: *„Schindler byl vlastizrádce, jelikož sloužil jako voják československé armády, složil přísahu vojáka a pak začal pracovat pro německou zpravodajskou službu Abwehr. Fakt, že to bylo za peníze, dokresluje jeho povahu – za peníze všechno. Schindler pracoval proti Československé republice. Pracoval pro vojenské zpravodajství v době, kdy Hitler usiloval o obsazení našeho pohraničí. Schindler se v podstatě podílel na tom, co tady dělala 5. kolona sudetských Němců pro to, aby se dostali do Říše.“*

Z výpovědí můžeme vidět, že Schindler není ani černý ani bílý. Schindler sice nezachránil 1200 židů ani nenapsal žádný Schindlerův seznam, ale stále pomohl kolem 50 svých privilegovaných židů, což je obrovské číslo. Pro příklad Abraham Bankier nebo Isaac Stern by válku bez pomoci Schindlera s největší pravděpodobností

nepřežili. Talmud praví: „Kdo zachrání jeden židovský život, jako by zachránil svět.“ Další polehčující okolností pro Schindlera může být nevědomost hrůz páchaných na neárijských rasách v době jeho vstupu do abwehru. Jakmile se ale jednou stane agentem, už není cesty zpět. Schindler pomáhal sám sobě. Když při tom cestou někomu pomohl nebo uškodil, tak na to moc nehleděl. Jiří Petruželka trefně poukazuje na vděčnost židovských vězňů. Ti by mu jistě nepoděkovali, kdyby s nimi bylo v táboře zacházeno stejně jako v jiných koncentračních táborech. Jitka Gruntová má ve všech svých argumentech pravdu, ale i kdyby Schindler zachránil byť jediného žida, tak by za to měl přinejmenším trošku odměněn. On jich zachránil kolem 50. Závěrem je, že Oskar Schindler byl vlastizrádce a válečný zločinec, ale svými činy ke sklonku války se alespoň částečně vykoupil.

6.3.2 Validita filmu Schindlerův seznam

Jiří Petruželka se dívá na Schindlerův seznam jako klasický hollywoodský film. Spielberg se snaží do diváků dostat co největší emoce, a to na úkor pravdy. Uvědomuje si, že podle takového filmu by si diváci neměli utvořit názor na danou problematiku.

Cituji: „*To je filmové zpracování, které se opírá o nějaká fakta, ale je to americký velkoilm a nemůžeme ho brát jako docela spolehlivý zdroj informací.*“

Jitka Gruntová velice záporně. Myslí si, že Schindler je zde zobrazen v příliš dobrém světle a hlavně poukazuje na výrazné historické nepřesnosti. Uvádí například, že Schindler drtivou většinu neznačenal nebo že k sepsání žádného Schindlerova listu nikdy nedošlo. Největší problém vidí v tom, že se film vydává za obraz skutečných událostí, přestože byl natočen na základě románové předlohy. Připouští jeho význam v šíření a uvědomění hrůz holocaustu.

Cituji: „*Spielbergův film je největší zločin, který se v podání Schindlera vyskytl. Autor předlohy k jako nosný prvek vymyslel vznik Schindlerova seznamu. Ve skutečnosti ale žádný Schindlerův seznam neexistoval. Podle tohoto románu byl natočen film. Film měl určitě dobrou úlohu v tom, že se pozornost světa obrátila k tomu, jaký byl osud židů za války.*“

Názory na film obou respondentů se přibližně shodují. Uvádějí, že film neodpovídá skutečným událostem a musíme se něj dívat s nadhledem. Jedná se o americký velkoilm, který byl oceněn 7 Oscary. Jeho účelem je především zaujmout diváky (například dojemnými scénami), než spravovat o historických událostech. Schindlerův seznam je jeden z nejlépe hodnocených filmů všech dob. Kladně ho přijali jak diváci, tak i kritici. Ale chybí mu jedna zásadní věc, a to zdůraznění že se nejedná o obraz skutečných událostí, za který se vydává.

Na film (potažmo knihu) se zaměřuji, protože zejména jeden nepravdivý prvek

se z něj přenesl jako skutečnost. Platí přísloví, že opakovaná lež se stává pravdou. Problém vidím v tom, že většině lidí se jméno Oskara Schindlera spojí se záchranou 1 200 židů sepsaných v tzv. Schindlerově listu. To není pravda. Tento fakt můžeme posoudit například na Československé filmové databázi (2023). Schindlerův je hodnocen jako 6. nejlepší film. Diváci se ale na film nedívají jako na románové zpracování. V hodnoceních je popisován jako ničím neposkvřený hrdina. Pouze málo lidí poukazuje na nesrovnalosti.

6.3.3 Zařazení Schindlera mezi Spravedlivé mezi národy

Jiří Petruželka zastává názor, že si Schindler zasloužil získat titul Spravedlivý mezi národy. Usuzuje tak z jednání židů po skončení války. Zdůrazňuje, že se o Schindlera starali až do jeho smrti.

Cituji: „Schindler je jeden z mnoha Spravedlivých mezi národy. Jsou to lidé, kteří se zasloužili o záchranu alespoň jednoho žida. V Česku nebo Československu je jich zhruba 100, kteří jsou v tom zahrnuti, ale Schindler má výjimečné postavení, protože těch židů zachránil tolik. Podle toho se ti židé k jeho památce chovají i teď a vlastně se k němu na oplátku chovali celý jeho zbývající život. Ať byl Schindler jakýkoliv, prospěchář nebo ne, tak si podle mě plně zaslouží, aby byl mezi Spravedlivými mezi národy na jednom z předních míst. Tak ho posuzují židé v Izraeli, jak jsem se o tom mohl sám přesvědčit.“

Jitka Gruntová se domnívá, že si Schindler titul Spravedlivý mezi národy nezaslouží. Argumentuje dobovými souvislostmi v neprospěch Schindlera, ale žádná z nich kompletně nezavrhuje jeho zasloužení o titul. Zmiňuje, že ne všichni židé byli Schindlerovi vděční a někteří hlasitě protestovali proti zařazení Schindlera mezi Spravedlivé mezi národy. Jeden z nich dokonce zařídil, aby se strom zasadil vedle Aleje spravedlivých. Myslí si, že židé byli po svých zkušenostech neochotni vystoupit z davu a vyslovit svůj názor. Zmiňuje hypotézu s Eichmannem. Poukazuje na fakt, že o tom, zda Schindler dostane titul nebo ne, rozhodoval Josef Bauch, jeden z prominentních vězňů Schindlera.

Cituji: „Ne všichni židé mají stejný pohled na Schindlera. Když byl Schindler pozván do Jeruzaléma a měl dostat titul Spravedlivý mezi národy, tak proti tomu jeden vysoce postavený žid značně protestoval. Zastával názor, že Schindler byl gauner a nacist. Nakonec to udělali tak, že Schindler strom ve skupině nějakých židů zasadil, ale je vysazen někde úplně jinde, nikoliv v Aleji spravedlivých. Schindler byl pozván do Jeruzaléma právě v tu dobu, když probíhal proces s Eichmannem. Únos Eichmanna z cizího státu do Izraele bylo vlastně porušení mezinárodního práva. Ben Gourion, izraelský představitel, se kamarádil s německým představitelem a potřebovali dobré vztahy zachovat. Moje hypotéza je, že se domluvíli a výměnou za Eichmanna udělali se Schindlera hodného, svatého Němce. Titul Spra-

vedlivý mezi národy navrhuje nejvyšší soud státu Izrael. Soudcem toho nejvyššího soudu byl Josef Bauch, Schindlerův prominentní vězeň. Jeden redaktor často jezdil do Izraele a o Schindlera se tam zajímal. Židé mu vykládali, jaký byl Schindler gauner, kolik mu museli dát peněz a co je to všechno stálo, aby přežili. Když se jich zeptal a proč o tom mlčíte, tak oni jako jeden muž, ať to bylo kdekoli, vždy řekli, že to tak asi musí být. Nebyli ochotní jít hlavou proti zdi. Asi mají své životní zkušenosti.“

Respondenti se v názorech na zásluze Schindlera o titul Spravedlivý mezi národy rozcházejí. Zisk titulu je obestřen mnohými nejasnostmi, ať už hypotézou o Eichmannovi nebo rozhodování bývalého Schindlerova prominentního vězně jako soudce. Faktem je, že židé se k Schindlerovi po válce chovali slušně. Je těžké s jistotou říct, zda si titul zasloužil nebo ne. Existují zde dva protipóly - nacista a udavač vs. zachránce židů.

6.4 Vyhodnocení názorů Jitky Gruntové

6.4.1 Problematika precedens glorifikování nacistických příslušníků

Cituji: „Nemůžeme dopustit, aby se řeklo, že v Brněnci nebyl koncentrační tábor, že to byla oáza klidu, míru a pohody uprostřed válečných hrůz. Protože jakmile bychom připustili, že jeden koncentrační tábor nebyl koncentrační tábor, že to byla oáza, kde si vězeňkyně pletly a slunily se na sluníčku, tak bych já mohla očekávat, že moje pravnučka se ve škole bude učit, že její pradědeček byl v Buchenwaldu a v Dachau na rekreaci. Protože jakmile ustoupíme v jednom, tak ustoupíme všude. To byla řádná pobočka tábora, kde platily předpisy jako ve všech ostatních táborech a nějak běžela zbrojní výroba.“

Jitka Gruntová stojí proti oceňování Schindlera. Bojí se následků v podobě ústupu v názorech na jiné příslušníky nacistických orgánů. Nechce, aby se případ Oskara Schindlera stal precedentem do budoucna. Byl příslušníkem NSDAP a udavačem pro abwehr, a to by se mělo vědět. Proto se snaží o šíření těchto a dalších informací o Schindlerovi, o kterých se již tolik nemluví. Další světová válka by pro lidstvo skončila katastroficky, a proto je třeba si připomínat historii v celé pravdě a poučit se z ní, aby se již nikdy neopakovala.

6.4.2 Reální pomoc Schindlera židovským vězňům

Cituji: „Já bych nedokázala napsat, že Schindler někoho zachránil. On dostal příkaz, že musí svou továrnu přestěhovat. To vše řídil zbrojní úřad. Schindler byl malý pán. Měl skupinu prominentních vězňů, protože s 1 200 lidmi nemohl ani přijít do styku. Měl za úkol arizovat továrnu po židech. Protože vůbec nerozuměl výrobě nádobí, tak

si tam ty židy, kteří tomu rozuměli, nechal. Některé potřeboval, tak s nimi vycházel. Pracovali pro něj a vydělávali mu peníze. Jestli tedy někomu pomohl kromě sebe, tak právě těmto prominentním vězňům, kteří později podávali svědectví. Byli to například Josef Bauch, Isaac Stern.“

Jitka Gruntová zdůrazňuje, že Oskar Schindler nepřestěhoval továrnu ani nevytvořil Schindlerův seznam. Poukazuje na to, že hospodářství Německa bylo přísně řízené a Schindler dostal k přesunu továrny příkaz. Uznává, že Schindler pomohl a možná i zachránil svých 60 protežovaných židů. Dodává, že Schindler vděčí obecnému uznání díky výpovědím privilegovaných židů.

Jitku Gruntovou ovlivňuje kniha (potažmo film), kde se o Schindlerovi píše jako o zachránci 1200 židů, což se obecně přijalo za pravdu. Ve skutečnosti zachránil kolem 60 židů, což je v porovnání s legendou výrazně menší číslo. Záchrana 60 židů je ale velmi signifikantní a nemůže být v celkovém hodnocení Schindlera opomenuta. Její pohled na věc by mohl být zcela odlišný, kdyby Keneally knihu nenapsal. Možná by Schindlera vnímala víc jako zachránce 60 židů a nacistu než jako nacistu, který nezachránil 1200 židů.

6.4.3 Politický vliv a kontext ve zviditelnění Schindler

Cituji: „Titul Spravedlivý mezi národy navrhuje nejvyšší soud státu Izrael. Soudcem toho nejvyššího soudu byl Josef Bauch, Schindlerův prominentní vězeň. Schindler byl pozván do Jeruzaléma právě v tu dobu, když probíhal proces s Eichmannem. Moje hypotéza je, že se domluvili a výměnou za Eichmanna udělali se Schindlera hodného, svatého Němce. Každý potřebuje nějakého svatého, ke kterému vzhlíží. Za každého režimu se nějaký takový vytvoří. Ted' se vytvořil Schindler. Jmenování Schindlera Tvářím Pardubického kraje byla politická dohoda. Radko Martínek se svého času vyjádřil v tom smyslu, že Svitavy potřebují oživit turistiku, a proto potřebují osobnost, která by lidi přitáhla.“

Jitka Gruntová přidává, že ve zviditelnění Schindlera měla co do činění politika. Spojení kauzy Eichmanna se Schindlerem je pouze hypotéza. Souvislost s jmenováním Schindlera jako Tváře Pardubického kraje ale vyprávěla z vlastní zkušenosti. Jelikož již dříve se Schindler pohyboval v kruzích politiky, tak se dá předpokládat, že některá fakta o něm mohou být ovlivněna politikou.

6.5 Vyhodnocení názorů Jiřího Petruželky

6.5.1 Argument na negativní názor Jitky Gruntové na Schindlera

Cituji: „Proti názoru paní Gruntové na Schindlera, proč to dělal a jaký byl charakter,

tak proti tomu svědčí tato jedna fotografie. Zde jsou židé z koncentračního tábora v Brněnci v květnu roku 1945. Po srovnání fotografií těchto židů s ostatními, kteří byli zavřeni v jiných koncentračních táborech, vidíme, že židé z brněneckého tábora vypadají po osvobození v lepší kondici. Toto je jednoznačný argument pro to, jak se o židy, které si vybral nebo které mu vybrala židovská obec staral a je to neprůstředný argument o lidskosti Schindlera. Pamatuji si, když se o tom začalo mluvit kolem roku 1968. Slyšel jsem v televizi paní Nečasovou bydlící tady poblíž (Brněnec), která se explicitně vyjádřila tak, že židé, mezi kterými žila a pohybovala se, se na Schindlera dívali jako na otce a matku.“

Obrázek 10: Vězni brněneckého tábora v květnu 1945 [1]

Jiří Petruželka nesouhlasí s negativním názorem Jitky Gruntové na Schindlera. Jako důkaz předkládá fotografii právě z knihy Jitky Gruntové. Nijak nepopírá aktivitu Schindlera v nacistických složkách, ale zdůrazňuje jeho lidskost.

DISKUZE

V porovnání s prací Andrey Koukalové s názvem Oskar Schindler a jeho význam pro regionální rozvoj jsem došel k rozdílným výsledkům. Jedním z výstupů práce Andrey Koukalové bylo tvrzení, že čím větší povědomost má člověk o životě Oskara Schindlera, tím více je jeho názor neutrální nebo negativní. Metodikou porovnávané práce bylo dotazníkové šetření. Na tuto práci jsem se pokusil navázat a rozvinout ji jinou metodikou, a sice rozhovory s pamětníkem a historičkou. Po provedení a vyhodnocení rozhovorů jsem došel k opozičnímu výsledku - v dané problematice záleží především na životních zkušenostech ovlivňujících názor. [14]

Charakter Oskara Schindlera se dá hodnotit z pohledu vděčnosti židů a jejich chování vůči němu nebo jeho aktivní činnosti v nacistických složkách. O tom, zda Schindler chtěl pomoci sám sobě nebo židům, nemůžeme s jistotou říct nic. Můžeme se pouze něco domnívat. Stejně tak jeho aktivita v abwehru je zamlžena nejistotou, protože většina záznamů byla zničena nebo není veřejně dostupných. S jistotou můžeme ale říct, že byl členem abwehru, SdP a NSDAP.

Oskar Schindler by neměl být souzen na základě filmu Schindlerův seznam, který byl natočen podle románové předlohy. Dle mého názoru není chybou diváka hodnotit jakoukoliv událost na základě filmu, který se vydává za obraz skutečných událostí. Je to chyba studia. Diváci by ale měli čerpat spíše z dokumentárních filmů než z hollywoodských velkofilmů. Respondenti při hodnocení charakteru Schindlera na film nijak zvlášť nehleděli, pouze se ohradili vůči jeho obsahu.

Oskar Schindler je tváří města Svitavy, což si nemyslím, že je správně. Schindler je natolik rozporuplnou postavou, že vyzdvihování jeho činů může každý pochopit trochu jinak. Na jednu stranu propagují zachránce několika desítek židů, na stranu druhou by se to dalo brát za určitou propagaci nacismu.

Práce může být přínosná pro širokou veřejnost v doplnění informací o Oskaru Schindlerovi a lepší představení dobových souvislostí. Je třeba si uvědomit, že v glorifikaci Schindlera hrála vždy určitou roli politika.

ZÁVĚR

Cílem práce bylo zjištění názoru lidí na Oskara Schindlera a odůvodnění názoru pomocí vyhodnocení a komparací rozhovorů.

Výsledek práce *Vnímání postavy Oskara Schindlera společností* naplnil cíl porovnání názorů na Oskara Schindlera. Postoj respondentů k Schindlerovi je ovlivněn jejich životními zkušenostmi, například poznamenáním rodiny. Oskar Schindler je velmi rozporuplná postava. Záleží, z jakého pohledu se na něj dívá - faktografického nebo soudíme na základě emocí. Nelze s jistotou konstatovat závěry o Schindlerově charakteru především kvůli nedostatku veřejně přístupných informací.

Práce by se dala rozvíjet jako výzkum obecného vědění o činech Oskara Schindler. Zkoumat by se mohlo, zda si je veřejnost vědoma, že Spielbergův film Schindlerův seznam neodpovídá pravdě a že žádný Schindlerův seznam neexistoval. Práce by se mohla zpracovat a vyhodnotit podle dotazníků. Téma by nabízelo i porovnání výzkumu v různých krajích, především pak Pardubického se zbytkem České republiky.

LITERATURA

- [1] GRUNTOVÁ, Jitka. *Oskar Schindler - Legenda a fakta*. Praha: Naše Vojsko, 2014. ISBN: 978-80-206-1503-9.
- [2] FIKEJZ, Radoslav. *Oskar Schindler: (1908-1974)*. Svitavy: Městské muzeum a galerie ve Svitavách, 1998. ISBN: 80-238-2595-X.
- [3] FIKEJZ, Radoslav. *Hledání hvězdy Davidovy: Oskar Schindler - Spravedlivý mezi národy*. Svitavy: Městské muzeum a galerie ve Svitavách, 2010. ISBN: 978-80-254-9349-6.
- [4] FIKEJZ, Radoslav a Vladimír VELEŠÍK. *Kronika města Svitavy*. Svitavy: Město Svitavy a Městské muzeum a galerie ve Svitavách, 2010. ISBN: 80-239-7488-2.
- [5] HENZL, P. [osobní komunikace], [2022-11-15].
- [6] GRUNTOVÁ, J. [osobní komunikace], [2022-11-18].
- [7] [Http://www.muzeum.svitavy.cz/stale-exp/oskar-schindler/biografie/44-1/](http://www.muzeum.svitavy.cz/stale-exp/oskar-schindler/biografie/44-1/). *Oskar Schindler - biografie*. [online], [cit. 2022-1-25]. URL: [Http://www.muzeum.svitavy.cz/stale-exp/oskar-schindler/biografie/44-1/](http://www.muzeum.svitavy.cz/stale-exp/oskar-schindler/biografie/44-1/).
- [8] GRUNTOVÁ, Jitka. *Agent abwehru Oskar Schindler a objevení Eichmanna*. [online], [cit. 2022-1-25]. URL: <http://www.blisty.cz/art/40349.html>.
- [9] GRUNTOVÁ, Jitka. *Oskar Schindler*. [online], [cit. 2022-1-25]. URL: <http://www.gruntova.cz/oskar-schindler>.
- [10] LOW-BEER, Daniel. *rchy života: Historie rodu Löw-Beer mezi Schindlerovým seznamem a vilou Tugendhat*. Brno: Books a Pipes, 2020. ISBN: 9788074851926.
- [11] PETRUŽELKA, J. [osobní komunikace], [2022-10-29].
- [12] Archiv městského muzea Svitavy. *Schindlerovi Židé*. [online], [cit. 2022-1-25]. URL: <https://svitavsky.denik.cz/galerie/schindleruv-seznam-pred-25-lety-ve-svitavach.html?photo=1&back=469133182-1765-39>.
- [13] [Https://www.skylink.cz/tv-magazin/clanek/filmy-a-serialy/schindleruv-seznam](https://www.skylink.cz/tv-magazin/clanek/filmy-a-serialy/schindleruv-seznam). *Schindlerův seznam*. [online], [cit. 2022-1-25]. URL: [Https://www.skylink.cz/tv-magazin/clanek/filmy-a-serialy/schindleruv-seznam](https://www.skylink.cz/tv-magazin/clanek/filmy-a-serialy/schindleruv-seznam).
- [14] KOUKALOVÁ, A. *Oskar Schindler a jeho význam pro regionální rozvoj cestovního ruchu*.

SEZNAM OBRÁZKŮ

1	Svatební foto manželů Schindlerových [7]	12
2	Členská karta Schindlera v SdP [9]	13
3	Zpráva o zatčení Oskara Schindlera [9]	14
4	Členská karta Oskara Schindlera v NSDAP [9]	15
5	Oskar Schindler na dvoře továrny Emalia [1]	17
6	Dvůr brněneckého tábora (archiv autora)	18
7	Opis karty Oskara Schindlera u bezpečnostních složek [9]	19
8	Schindlerův hrob na hoře Sion v Jeruzalému [12]	20
9	Schindlerův účetní Isaac Stern píše ve filmu Schindlerův seznam [13] .	21
10	Vězni brněneckého tábora v květnu 1945 [1]	38